

PERILL

capítol és errat, però en dóna dues més de Llull, i una del *Somni de J. Joan*. En tot cas és un verb ben arrelat fins avui: = fr. *risquer*, mentre que *riscar* intr. no és cat.; molt més usat que el cast. *peligrar*, àdhuc amb construcció de verb modal: «perilla de ser ---» 'hi ha perill que sigui'. Tant en cat. central com a Mallorca: *perilo* a Sta. Maria del Camí, 1964. «La dita iglésia és mediana, y lo campanar és nou de alguns 8 anys, per *perillar* de caure lo que antes hi havia», B. de Maldà (*Excursions*, p. 103); «*perillavam* d'estimbar-nos tots dos», MrnVayreda (*Puny.* xi, 185 (146). En conseqüència també es diu *perilla que*: «tingué avís *perillava* que en Copliura hi hagués alguna mala<!>tia de cuydado», 1660 (RLR LXV, 94).

En particular, aplicat als perills mortals de la mar (sovint concretant-se en naufragi): «*perilla* que la nau no s perda: periculum est a naufragio» (Onofre Pou, *Thes. Puerilis*); eivissenc «*perillà*: naufragar, malograr, morir de accident» (PzCabr.). És sabut el gran descabellament que això prengué a França: recordem el nom de *Saint Michel du Péril* o *du Péril de la Mer*, el nom més tradicional del venerat *Mont St. Michel*, de la costa de Normandia. En llengua d'oc no sols en la forma *perilhar* «être en danger» i «faire naufrage», *perilh* «tempête sur mer» (PDPF); sinó que, per la freqüència, en aquests casos de les invocacions in extremis, i els ex-vots en requesta de miracle, apareix la forma llatinitzant *periglar* (algun cop també *perigolar*); que, especialitzada en les tempestes, acabà per pendre el sentit de 'tronar'; i *perigle*, el de 'llamp' o almenys 'llampec'. Altrament és una variant no inoïda en català, on *AlcM*, si bé aplicats a d'altres perills, assenyala sengles casos de *periglós* i *perigle* en dos textos del S. XIV.

Aperillar val. «que si van a la bodega, lleven cuidao, perque es bigues estan consentfes, y *aperilla* una solsia des mohaes», *Caryissaes* (91). *Aperillat*. *Aperillós*. *Periclitat* (Eiximenis), *periclitant*, presos del llatí *periclitari* 'perillar, estar en perill'.

Perilla, V. *pera* *Perillar*, V. *perill* *Perilló*, V. *pal* *Perillós*, V. *perill* *Perimetre*, *perimètric*, V. *metre* m. *Perinclit*, V. *inclit*

PERINEU, pres del ll. *perinēos*, gr. *περίνεος* id. □ 1.ª doc.: Lab. 1840.

DERIV.: *Perineal*, i cpt. en *perineo*.

PERINGAR, 'ferir', 'ferir de mort', argot: probablement és alteració del cast. antiq. i clàssic *pringar* 'untar, empastifar de greix' (alteració del ll. *pingue* 'greix'), que en el teatre dels Ss. XVI-XVII, s'usava sovint parlant de l'esgarriós turment consistent a injectar cansalada en fusió dins les ferides obertes pels asots, en les carns de la víctima. Veg. exs. de clàssics teatrals etc., en RFE XII, 36-42, 296-7. Per a la història una mica complicada del mot castellà, veg. DECH/DCEC (PRINGAR).

Per-iodat i *per-iòdic*, V. *iode* *Periode*, *periòdic*,

periodicitat, *periodisme*, *periodista*, *periodístic*, V. *ep'sodi* *Periosti*, *periostitis*, *periostosi*; i cpts. en *perio-teo*, V. *os*

PERIPATÈTIC, del gr. *περιπατέω* 'passejo', 'ei passejo conversant', pràctica de l'escola filosòfica d'l ristòtil. □ 1.ª doc.: fi S. XIV.

Eugení d'Ors volia enterrar Aristòtil i es declarav un dels «*peripatètics* matinals del Passeig de Gràcia (*La Ben Plantada* I, 16); Coromines ni menyspreava l «filosofia *peripatètica*» (O. C., 1043) ni li vagava d flairar ben plantades.

DERIV.: *Peripatetisme* [id., O. C., 1055].

Peripècia, V. *petició* *Periplasma*, V. *plasma*

PERIPLE, pres del gr. *περιπλους*, gr. arcaic *περπλος* 'circumnavegació', derivat de *πλέω* 'jo navego' format amb *περ-* 'entorn'. □ 1.ª doc.: Lab. 1840.

Peripter, V. *dípter* *Periqueci*, V. *peri-* *Perique* *periquillo*, *periquito*, V. *Pere* *Perir*, V. *parterir* (*P/RIR*) *Perisci*, *iscia*, *iscis*, presos del gr. *περισκιος* 'qu té una ombra que el volta' (de *σκιά* 'ombra') *Peri-copi*, *periscòpic*, V. *telescopi* *Perisistole*, V. *diàstol* *Perisperma*, V. *esperma*

Perissologia, compost del gr. *περισσός* 'copiós, s' perflu' i *λόγος* 'llenguatge'. Altre compost: *periss-dàctil* *Peristàtic*, V. *diàstole* *Peristoma*, V. *estom* (ESTÓMAC) *Pèrit* (*perit* no s'usa ni és acceptabl en la nostra llengua, i per tant és tan incorrecte en català, com *castic*, *puàic*, *sopit*, *rubrica* etcètera, tots ell: casos de paraules que, segons el llatí s'haurien hagu d'accentuar d'aqueixa manera), *peritar*, *peritatge*, V *experiència* *Peritoneal*, *peritoneu*, *peritonitis*, V. *pa-trú* i *tendir* *Perjudicador*, *perjudicant*, *perjudica-perjudici*, *perjudicial*, *perjuí*, V. *jutge* *Perjur*, *perjirador*, *perjurar*, *perjuri*, V. *jurar*

40 PERLA, probablement de *PĒRNŪLA, diminutiu d PĒRNA 'espècie d'ostra', pel fet que les perles fore mirades com un bocí de nacre, i el nacre forma par d'aqueixa espècie de conquilla. □ 1.ª doc.: 1271.

« Argent en pessa, e tot altre cambi d'argent -- un diner ---; unça de *perles*, 3 drs.; marc de payol e tot altre cambi d'or --- una mealla ---», Tarifa del corredors de Barcelona, de 1271 (*EntreDL* I, 15; § 80); «onze *perles* grosses, e d'altres *perles* e pere menudes», doc. de 1275, de la Casa de l'Infant Per (Soldevila, *Pere el Gran* III, 474). Molt freqüent e tots els clàssics: Eiximenis abomina les monges «faen serveys curioses qui bastarien per homes rics del mór e ornant lurs llibres de cubertes cusides de seda e a giradors ornats de *perles*, o d'altres coses excessives, n pertanyens a persona pobra» (*Dones*, § 301; i text des prosificat, *EntreDL* I, 201, v. 25). «Fenyent-se obcdients e humils, demanen als bèsties de marits ---qu tantost los ho donen--- fermalls, anells, *perles*, collar: paternostres, manilles ---», BMetge (*Somni* III, NCI 111.29). «Les coses grans a costar han: lo or se cav